

وقتی نیچه گریست

رمانی درباره‌ی وسواس

اروین د. یالوم

سپیده حبيب

www.ketab.ir

سرشناسه:	یالوم، اروین د، ۱۹۳۱- م Yalom, Irvin D
عنوان و نام پدیدآور:	وقتی نیچه گریست: رمانی درباره‌ی وسواس / اروین د. یالوم؛ مترجم سیده حبیب
مشخصات ناشر:	تهران: نشر قطره، ۱۳۸۹
مشخصات ظاهری:	۵۱۲ ص
فروست:	سلسله انتشارات - ۱۱۷۸. رمان - داستان خارجی - ۷۲
شابک:	۹ - ۲۰۲ - ۱۱۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	عنوان اصلی: When Nietzsche Wept, 2005
موضوع:	Nietzsche, Friedrich Wilhelm
موضوع:	نیچه، فریدریش ویلهلم، ۱۸۴۴-۱۹۰۰ م
موضوع:	برویر، یوزف، ۱۸۴۲-۱۹۲۵ م
موضوع:	Breuer, Joseph
موضوع:	داستان‌های آمریکایی - قرن ۲۰ م
موضوع:	روان‌درمانگر و بیمار - داستان
موضوع:	افسردگی - داستان
شناسه‌ی افزوده:	حبیب، سیده، ۱۳۳۹ - مترجم
رده‌بندی کنگره:	۹۱۳۸۹ و ۷ الف / PS ۳۵۷۳
رده‌بندی دیویی:	۱۳۵۴
شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی:	۱۸۷۳۱۲

دکتر سیده حبیب آثار دکتر اروین یالوم
را با اطلاع و موافقت ایشان به فارسی ترجمه می‌کنند.

نشر قطره از برجسپ برای تغییر قیمت استفاده نمی‌کند.

تمامی حقوق محفوظ است.

تهران، خیابان دکتر فاطمی، خیابان شیخ‌الرضا، کوچه‌ی بنفشه، پلاک ۸

تلفن: ۸۸ ۹۷ ۳۳ ۵۱-۳

nashr.ghatreh@yahoo.com / ghatrehpub

www.ketab.ir



نشر قطره

وقتی نیچه گریست

اروین د. یالوم

مترجم: سیده حبیب

صفحه آرا: ژیلای پی سخن

طراح جلد: مهسا ثابت دیلمی

چاپ پنجاه و یکم: ۱۴۰۱

چاپ: جباری

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

بها: ۱۵۵۰۰۰ تومان

یادداشت مترجم

مطالعه‌ی کتاب وقتی نیچه گریست را درست پس از پایان دوره‌ی تخصصی روانپزشکی‌ام آغاز کردم. پس از گذراندن امتحانات، دست‌کم تا یکی دو ماه خود را از هر مطالعه‌ی تخصصی معاف می‌دیدم و به همین دلیل به رمان روی آورده بودم. ولی اتفاقاً باعث شد رمان هم تخصصی از آب درآید! هنگام مطالعه‌ی آن، خاطره‌ی یکی از نخستین روزهای دوره‌ی دستیاری زنده شد: دو سه روزی بود که به‌عنوان دستیار روانپزشکی سال اول، کار در بخش بیماران بستری را آغاز کرده بودم که پس از عیادت یک بیمار با سؤال استاد روبه‌رو شدم: «شاید کمی زود باشد، ولی می‌توانید اصطلاح انتقال^۱ و انتقال متقابل^۲ را تعریف کنید؟» بله، می‌توانستم! چون اتفاقاً درست شب پیش، این دو اصطلاح را مرور کرده بودم: انتقال انتظارات، باورها و پاسخ‌های هیجانی‌ای است که بیمار در رابطه‌ی پزشک - بیمار وارد می‌کند و انتقال متقابل، برعکس، به انتظارات، اعتقادات و پاسخ‌های هیجانی‌ای گفته می‌شود که پزشک در رابطه‌ی میان پزشک و بیمار وارد می‌کند. از من خواسته شد مثالی بزنم که زدم. به همین سادگی! تصور می‌کنم این

1. Transference

2. Countertransference

نخستین سؤالی بود که در دوره‌ی دستیاری با آن مواجه شدم. ولی حقیقت این است که درک این دو اصطلاح به زمان و تجربه‌ی بیشتری نیاز داشت. زمانی که در دست داشتم چنان به زیبایی به این دو مفهوم و مفاهیم بنیادین ارتباط پزشکی - بیمار می‌پرداخت که بی‌اختیار آرزو کردم کاش آن را در ابتدای دوره‌ی آموزشی روانپزشکی خوانده بودم.

امروزه آموزش غیرمستقیم یکی از موفق‌ترین روش‌های آموزشی در رده‌های سنی مختلف شناخته شده و اروین یالوم، استاد روانپزشکی دانشگاه استنفورد، از نخستین کسانی است که با نوآوری در زمینه‌ی تألیف «رمان آموزشی»، توانست آموزش غیرمستقیم را به دوره‌های تخصصی روانپزشکی نیز وارد کند.

کتاب به رویارویی خیالی فریدریش نیچه، فیلسوف نامی، و دکتر یوزف برویر می‌پردازد. برویر که شهرتش در علم طب، کمتر از آوازه‌ی نیچه در فلسفه نیست، از استادان زیگموند فروید (پدر دانش روانکاوی) محسوب می‌شود. اینکه چرا نیچه قهرمان این داستان شده و محور توصیف روان‌درمانی اگزیستانسیال قرار گرفته است، خود داستانی شنیدنی دارد که در بخش از نشر تخصصی *تا رمان آموزشی* از زبان نویسنده خواهید خواند. دکتر یالوم در خلال این داستان جذاب، به توصیف درمان‌های رایج و سواس فکری می‌پردازد که هر دو شخصیت داستان به نوعی گرفتار آن‌اند، و از رفتاردرمانی و خواب‌واره تا شناخت درمانی کمک می‌گیرد، ولی درنهایت، روش روان‌درمانی اگزیستانسیال است که کتاب بیش از هرچیز، در پی توصیف آن است. در این میان فروید نیز جا به جا در داستان حاضر می‌شود و به تعبیری، الفبای دانشی را که بعدها به عنوان شاخه‌ی جداگانه‌ای از علم مطرح کرد، از استاد فرامی‌گیرد. در این رمان، یالوم با احاطه‌ی کامل به تاریخ، داستان را چنان می‌آراید که خواننده را با خود به سده‌ی نوزدهم و زمان زایش دانش روانکاوی می‌کشاند. امروزه با پیشرفت علوم و روزآمد

شدن اطلاعات، خصوصاً در حرفه‌ی پزشکی، بسیاری از ما فراموش کرده‌ایم که پیش‌کسوتان از کجا آغاز کرده‌اند و چگونه اندیشیده‌اند تا توانسته‌اند نخستین سنگ هر دانشی را بنا نهند.

یالوم، گروه‌درمانگر و روان‌درمانگر اگزیستانسیال، با تیزبینی خاص خود و با بیان جزئیات کار دکتر برویر، هنر توجه به رفتار غیرکلامی^۱ بیمار را به پزشکان و روانپزشکان جوان می‌آموزد؛ اینکه در جزئیات چهره، لباس، لحن و کوچک‌ترین حرکات صورت و اندام بیمار، نشانه‌هایی درخور توجه موجود است که اطلاعات ذی‌قیمتی در اختیار طبیب قرار می‌دهد. کتاب به‌نوعی، گوش دادن فعال^۲ را نیز رمزگشایی می‌کند و نمونه‌ی تجربی جالبی از آن ارائه می‌دهد: نویسنده از زبان دکتر برویر تمامی آنچه را در حین معاینه و مصاحبه با بیمار در ذهن طبیب جریان دارد به ذهن آگاه خواننده می‌کشاند و یاد می‌دهد که طبیب آراسته به هنر طبابت، این جریان ذهنی را آگاهانه در خویش دنبال می‌کند و از آن برای کمک به بیمار یاری می‌گیرد. همین جاست که کتاب بارها و بارها به بیان تجربی مفاهیم انتقال و انتقال متقابل می‌پردازد. نمونه‌های این دو چنان فراوانند که خواننده‌ی کنجکاورا در سطر سطر کتاب به خود می‌خوانند. جالب اینجاست که یالوم روش‌های رویارویی با این پدیده‌ها را نیز در لابه‌لای خطوط داستان و سایر کتاب‌هایش به خواننده آموزش می‌دهد. درواقع، یالوم را می‌توان به‌حق آموزگار این دو مفهوم اساسی نامید. او خود در جایی گفته است: «بهترین تنیس‌بازان دنیا پنج ساعت در روز تمرین می‌کنند تا نقاط ضعف بازی خود را رفع کنند. استادان ذن، با اشتیاق حاضرند در سکون بی‌پایان ذهنی فرو روند؛ یک بالرین حفظ تعادل را در خود به کمال می‌رساند؛ کشیش

1. Nonverbal Behavior

2. Active Listening

همواره در حال آزمودن وجدان خویش است. هر حرفه‌ی تخصصی دارای قلمروی است که شخص برای متخصص شدن لازم است در آن تبحر یابد. برای یک روان‌درمانگر، این قلمرو دوره‌ی آموزشی خستگی‌ناپذیر بهسازی خویش است که هرگز از آن فارغ‌التحصیل نمی‌شود؛ همان که به اصطلاح "انتقال متقابل" خوانده می‌شود.^۱

نویسنده در توصیف رفتار برویر، نحوه‌ی برقراری یک رابطه‌ی درمانی^۲ درست را آموزش می‌دهد، رابطه‌ای که شکل نمی‌گیرد مگر با برقراری تعادل میان سه نقش محوری طیب: شنونده‌ی همدل^۳، متخصص^۴ و فرد دارای اقتدار^۵ درمانی؛ هنری که برویر در ارتباط با مراجعان مطبش، حتی زمانی که درمان بیماری از حیطه‌ی تخصصی اش خارج است و کار به ارجاع بیمار می‌انجامد، به کار می‌گیرد و متأسفانه در طبابت امروز، روبه فراموشی است. خلاصه این که کتاب خوانندگان خود را خواهد یافت و این یادآوری‌ها تنها با این نیت انجام شد که دقت خواننده را هنگام مطالعه‌ی متن، دوچندان کند.

کتاب وقتی نیچه گریست سال گذشته از زبان آلمانی به فارسی برگردانیده شد و توسط نشرنی در اختیار دوستداران کتاب قرار گرفت؛ ولی از آنجاکه در معرفی آن، بر جنبه‌ی آموزشی کتاب و شناخت نویسنده تأکیدی نشده بود، از دید بسیاری از خوانندگان تخصصی دور ماند. چاپ این کتاب ادامه‌ی کار ترجمه را از نسخه‌ی انگلیسی (زبان اصلی کتاب) با تردید

1. I.D.Yalom, *Love's Executioner & Other Tales of Psychotherapy* (Perennial Classics, 2000) p 39.

2. Therapeutic Rapport

3. Empathic listener

4. Expert

5. Authority

رویه‌رو کرد، ولی در نهایت با توجه به اهمیتی که نویسنده به آموزشی بودن رمان‌هایش می‌دهد و نیز لزوم شناساندن او و سبک خاصش به خواننده‌ی فارسی زبان، بر آن شدیم تا کار را به اتمام برسانیم.

لازم به ذکر است که پانویس‌ها عمدتاً برگرفته از دایرةالمعارف بریتانیکا^۱ و درس‌نامه‌ی جامع روانپزشکی کاپلان و سادوک^۲ است. در محدود مواردی هم که نویسنده عیناً از عبارات کتاب چنین گفت زرتشت در متن استفاده کرده، برگردان استاد داریوش آشوری مورد استفاده قرار گرفته است. بخش انتهایی کتاب با عنوان *از نشر تخصصی تا رمان آموزشی* گزیده‌ای از فصل‌های هشتم، نهم و دهم کتاب *منتخبی از آثار یالوم* است که به چگونگی شکل‌گیری این رمان از زبان نویسنده می‌پردازد. املاى فارسی تمام اسامی موجود در کتاب به پیشنهاد دوست و همکار گرامی‌ام، آقای آرش حجازی، مدیر نشر کاروان، از کتاب فرهنگ تلفظ نام‌های خاص تألیف آقای فریبرز مجیدی و براساس تلفظ آن نام در کشور مبدأ انتخاب شده است. از ایشان برای این پیشنهاد و کوششی که خود و همکارانشان در چاپ این برگردان کرده‌اند، صمیمانه سپاسگزارم. می‌ماند یک تشکر خانوادگی از خواهر نازنینم، سوزان، که کتاب را به من معرفی کرد.

سپیده حبیب

اردیبهشت ۱۳۸۵

1. Encyclopædia Britannica

2. Kaplan & Sadock's *Comprehensive Textbook of Psychiatry*